Chatbot para a documentación e normativa da UDC

Marcelo Ferreiro Sánchez
Marcos Grobas Martínez
José Romero Conde

19 de decembro do 2025

Resumo

O obxectivo do proxecto é desenvolver un chatbot capaz de solventar dúbidas acerca do funcionamiento dos procesos burocráticos e de documentación da Universidade da Coruña (UDC). Para conseguilo optamos por unha arquitectura xenerativa aumentada por recuperación (RAG), técnica moi empleada para mellorar o desempeño de chatbots baseados en LLM cando buscan información específica dun dominio sobre o que o modelo de linguaxe orixinal non foi entrenado.

Índice xeral

1. Introdución

A burocracia de calquera campo pode chegar a ser moi complexa e pode chegar a consumir moito tempo e recursos ás persoas que teñen que lidiar con ela. Os procesos universitarios non son unha excepción e moitas das persoas involucradas neles (sexan, alumnos, profesores ou persoal administrativo) os poden atopar inabarcables ou imposibles de navegar sen axuda.

Neste contexto, apreciouse como podería ser de gran utilidade o desenvolvemento dun chatbot capaz de responder a preguntas relacionadas coa documentación e normativa da Universidade seguindo a gran tendencia da actualidade de empregar chatbots para diversas tarefas.

O obxectivo deste proxecto é desenvolver un chatbot que poida simplificar e explicar **referindo sempre ás fontes burocráticas oficiais** os procesos burocráticos e de documentación da Universidade da Coruña (UDC).

O sistema é resultado da unión de compoñentes e técnicas xa ben coñecidas, sempre tendo en mente o obxectivo a cumprir. Polo tanto, tratouse máis ben dunha tarefa de aplicación e adaptación de técnicas e ferramentas xa existentes nun caso particular, antes que de deseño ou resolución de novos problemas.

Se ben este traballo está circunscrito no contexto da asignatura de Técnicas Avanzadas de Procesamiento de Linguaxe Natural (TAPLN), debido á súa natureza e obxectivo, gran parte do tempo invertido no proxecto dedicouse á tarefa de recolección de información para o RAG.

Non existindo unha 'base de datos' oficial da UDC sobre a que un usuario poda descargar toda a documentación relativa ao centro, senón que atópase esta repartida nas páxinas web dos seus diferentes centros, foi necesario deseñar unha solución que nos permita extraela a partir dos seus portais oficiais.

Este tipo de tarefas non son novas no mundo da informática, de feito pertencen a unha área máis que consolidada chamada Recuperación de Información (IR) e tales métodos que buscan, extraen e organizan información disposta en webs html son coñecidos como *crawlers*, parte esencial do traballo final pois para asegurar que o sistema sexa capaz de responder á maioría de dúbidas dos usuarios, é necesario ter un corpus de toda información mínimamente relevante acerca do funcionamento interno da universidade.

2. Solución proposta

ostrarase nesta sección a arquitectura xeral do sistema e posteriormente describirase cada un dos seus compoñentes, sendo estos principalmente o *RAGsystem* e o *Crawler*.

2.1 A Arquitectura

Fundamentalmente e como indicouse antes, o sistema componse de dúas partes relativamente independientes: *RAGsystem*, que será un modelo de linguaxe grande (LLM) xa adestrado que recibirá xunto con cada consulta de usuario, unha serie de documentos (ou fragmentos dos mesmos) para responder mellor á mesma, e por outra parte, un sistema de *crawling* que ocuparase de navegar as diversas páxinas e portais da UDC recolectando aquelas que considere que poden conter información relevante.

Nas siguientes subseccións explicaranse en detalle o funcionamento interno de cada parte e cómo interactúan entre elas. Optouse por unha orde de exposición que siga o fluxo de execución do sistema, é dicir, comezando polo *Crawler* e seguindo polo *RAGsystem*. Sopesouse seguir a orde cronolóxica do desenvolvemento do sistema mais concluíuse que introduciría demasiadas exégesis e reviraría demasiado e sen utilidade a narrativa desta memoria. De calquera forma, explicarase a evolución das partes que máis cambios sufriron ao longo da súa implementación.

2.2 O *Crawler*

Considerouse que a posesión dun bo volume de datos sería crucial para resolver o problema a tratar, na maioría dos casos as dúbidas burocráticas resólvense encontrando o documento adecuado, e de non telo, o sistema veríase obrigado a comuinicarlle ao usuario que non ten acceso á tal ou cal información, voltándose completamente inútil. É por iso que a Recuperación de Información xoga un papel crucial para o RAG.

2.2.1 Selección de páxinas relevantes

Sendo así, o primeiro problema a solucionar é o de deseñar un bo criterio do que é un **documento relevante** para a aplicación. Se ben tal tarefa pódese complicar *ad infinitum* e é un área de estudo activa aínda nestes días [[1]], neste caso optouse por un enfoque moito máis sinxelo, baseándose primariamente na premisa de que esta tarefa non require de conxuntos masivos de datos. Só é necesario navegar un certo número de URLs (principalmente do directorio raíz de cada facultade), non a totalidade da

web, polo que pódese permitir descargar páxinas e documentos potencialmente pouco relevantes. A información a colleitar ten un límite de tamaño finito e razoable: nun escenario extremo, mesmo descargando todas as URLs da UDC, estaríase lonxe de requirir terabytes de almacenamento, como sí acontecería nun *crawler* de propósito xeral.

Deste xeito, a solución proposta sitúase como un método arcaico aínda que funcional, unha asignación de relevancia binaria (relevante ou non relevante) mediante *keywords*. Este enfoque, se ben simple, remite aos métodos de *focused crawling* pioneiros [[2]] que sentaron as bases da recuperación de información temática na web.

As palabras clave utilizadas son fixas e propias do ámbito académico e do vocabulario burocrático, aparecendo tanto en galego, coma en castelán e inglés (véxase o Apéndice A para a lista completa).

2.2.2 Procesado dos contidos de cada páxina

Unha vez unha páxina estímase como relevante, é necesario procesar seu contido, para este caso, procurar presentalo en texto plano, evitando ao máximo posible decoradores. Mais nunha páxina atópase máis que texto, especialmente neste caso de uso, moita información burocrática útil para un usario final atoparase nun documento PDF ligado ao URL, é por iso que o *crawler* tamén os procesa e converte en texto plano listo para que posteriormente un LLM poda leelos sen maior complicación.

Non obstante, este enfoque presenta unha limitación importante: información que se atope unicamente en imaxes (capturas de pantalla, carteis dixitalizados ou documentos escaneados) permanece invisible para o *crawler*.
Tal debilidade do sistema fíxose obvia nas primeiras fases de testeo do *chatbot*, pois este non era capaz de responder a unha pregunta moi sinxela e básica para os estudantes: "Cantos libros pódense emprestar?". Tras investigar a casuística e comprobarse que o URL onde figura tal información foi efectivamente analizada polo crawler, caéuse na conta de que, se ben a información figura nunha táboa dentro da páxina, esta está en formato imaxe [ver 2.1], polo que próbase que é necesario aproveitar mellor a información de cada páxina para cumplir os obxectivo establecido.

Tipos de usuarios	Nº de documentos en préstamo	Días de préstamo	Renovaciones	Reservas
GRUPO 1				
Estudiantado de Grado de centros propios y adscritos	10	10 días	Indefinidas	Límite 10 docs.
Estudiantado de programa de movilidad (Erasmus, Sicue-Séneca)				
Estudiantado de doble Grado, de simultaneidad				
Estudiantado de grados interuniversitarios				
Estudiantado da Universidad Sénior				
GRUPO 2				
Estudiantado de MASTERES e posgrados propios, incluyendo los de la Fundación Universidade da Coruña	15	21 días	Indefinidas	Límite 15 docs.
Estudiantado de Trabajos de fin de grado				
Personal de administración en servicio (PTGAS)				
GRUPO 3				
Estudiantado de Doctorado	35	30 días	Indefinidas	Límite 35 docs.
Personal investigador visitante: visitante senior/ visitante predoctoral o postdoctoral	35	30 días	Indefinidas	Límite 35 docs.
GRUPO 4				
Becarios/as de investigación Personal contratado investigador	35	**Curso académico** (cada biblioteca podrá excluir de este tipo de préstamo documentos por razón de uso y disponibilidad)	Indefinidas	Límite 35 docs.
GRUPO 5				
PDI da UDC (incluyendo centros adscritos), de la Fundación UDC Profesorado emérito, jubilado incentivado y honorario Profesorado visitante Lectores/as	100	**Curso académico** (cada biblioteca podrá excluir de este tipo de préstamo documentos por razón de uso y disponibilidad)	Indefinidas	Límite 100 docs.
GRUPO 6				
Cualquier persona ajena a la comunidad universitaria de la UDC que sea autorizada por la Biblioteca Universitaria	6	10 días	Indefinidas	Límite 6 docs.

Figura 2.1 Táboa de préstamos

Procesado de imaxes mediante OCR

O recoñecemento óptico de caracteres (OCR polas súas siglas en inglés) é unha técnica que permite extraer texto a partir de imaxes dixitais, se ben o seu uso máis típico é a dixitalización de documentos físicos escaneados, serve para calquera imaxe que conteña caracteres, como é o caso.

Neste caso, implementouse mediante a librería *pytesseract* unha interface en *Python* do motor OCR `Tesseract`, creado inicialmente por HP e mantido actualmente por Google.

Procesar cada imaxe presente nun URL pode semexar moi custoso computacionalmente, mais a extracción de texto mediante OCR é verdadeiramente rápida, isto sumado a que a maioría de imaxes son irrelevantes e de moi pequeno tamano, otorga a capacidade de poder procesar todas as presentes en calquera documento sen apenas engadir latencia ao sistema. Como exemplo, o tempo de procesado de OCR na imaxe da táboa de préstamos [2.1] foi de 0,6280 segundos.

Demostrado que é posible e relativamente sinxelo á vez que barato procesar arquivos de imaxe, é necesario agora demostrar que tal texto é fidedigno ao realmente existente na mesma.

Un exemplo que demostra á perfección un caso de uso real é precisamente a táboa mencionada anteriormente, o texto extráido en crú pódese ver no apéndice B. Revisándoo, o texto extráido non asemexa nada parecido á táboa orixinal, mais hai que ter en mente que non é necesario que sexa intelixible para o usuario final, senón para o LLM que o debe de analizar. Unha forma rápida de comrpobar que o chatbot poida ser capaz

de entender o texto extraído (coa complicación de que neste caso está en formato táboa) é pedirlle mediante un prompt no portal online dalgún LLM comercial, que refaga a táboa por nós con esa información. Fíxose tal experimento usando ChatGPT-5 e a táboa que reconstruiu foi a seguinte:

Grupo	Tipo de usuarios	Nº docs	Días	Renov.
1	Estud. Grao (centros propios/adscritos), Mobilidade, Dobre Grao, Graos interuniv., Univ. Sénior	10	10 días	Indef. (Lím. 10)
2	Estud. másteres/posgraos propios (Fund. UDC), Estud. TFG, PTGAS	15	21 días	Indef. (Lím. 15)
3	Estud. Doutoramento, Inv. visitante/senior, Inv. predoc./posdoc	35	30 días	Indef. (Lím. 35)
4	Becarios inv., Pers. contr. inv. *(Exclusión posible)*	35	Curso acad.	Indef. (Lím. 35)
5	PDI UDC (inc. adscritos), Fund. UDC, Prof. emérito/xub./hon., Prof. visitante, Lectores *(Exclusión posible)*	100	Curso acad.	Indef. (Lím. 100)
6	Persoal externo á UDC, Pers. autoriz. Biblioteca	6	10 días	Indef. (Lím. 6)

Cadro 2.1Táboa reconstruida mediante LLM (ChatGPT-5)

Se ben existe certa información que o LLM obviou por ser incompleta, a información importante está presente, demostrando que os LLMs son capaces de reconstruir e interpretar a información extraída mediante OCR, incluso cando esté representada en formatos mais complexos como o é unha táboa.

2.2.3 Funcionamento interno do *Crawler*

A implementación proposta usa da librería *Python BeautifulSoup* para navegar a rede e extraer información das páxinas. O proceso comeza cunha lista de URLs semente que representa os portais principais da universidade (concretamente a *homepage* de cada facultade). Para cada URL, o sistema descarga o contido HTML, extrae todos os enlaces e imaxes presentes na páxina, e identifica documentos PDF que conteñan termos relacionados coa burocracia universitaria segundo a lista de *keywords* antes exposta. Os recursos descargados almacénanse de forma organizada no sistema de ficheiros local, mentres que un sistema de metadatos rexistra información sobre cada recurso para optimizar futuras execucións, concretamente garda o *etag* e a data de última modificación de cada páxina, ademáis da data de descarga.

En canto ás imaxes, aplícase OCR a todas as presentes en cada documento e decídese se gardar o texto extraído ou non segundo se presenta máis dun mínimo de caracteres. Todo este proceso realízase ao final de crawlear cada páxina, os arquivos de imaxe vanse engadindo a unha pila, e esta é procesada cando xa extraéronse as hiperreferencias a outras páxinas e os documentos PDF.

Para acelerar o proceso de *crawling* aplicáronse técnicas de programación concurrente. É posible establecer un número de traballadores aos cales se lles asignará unha URL

como base desde onde iniciar o crawler, deste xeito, é posible ter múltiples crawlers simultáneamente navegando a rede da universidade. Para non xerar problemas de lectura/escritura nos ficheiros onde se escriben os metadatos ou o rexistro de páxinas visitadas, implementáronse *locks*, deste xeito dous *crawlers* non podrán escribir á vez nun mesmo documento.

2.3 Análise dos datos obtidos mediante o *Crawler*

Tras un facer un *crawl* sobre as *homepages* das facultades e escolas da UDC, obtiveronse un total de 3377 documentos, dos cales 2212 son páxinas *HTML* e 1165 son documentos *PDF*.

Debido a que esta práctica está tan enlazada coas técnicas de Recuperación da Información clásicas, pareceu interesante realizar unha análise máis exploratoria típica no sector. En concreto estudar a distribución das palabras do vocabulario e lonxitude dos documentos:

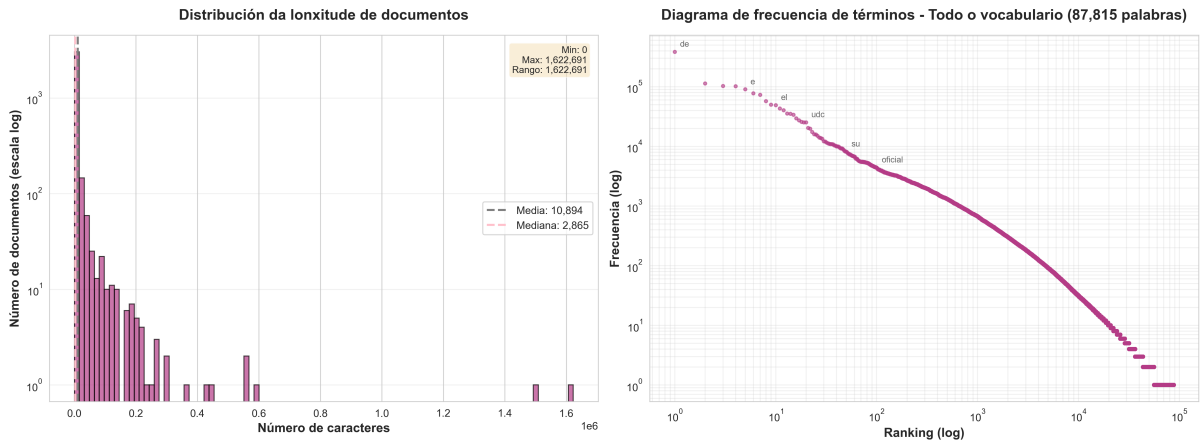

Figura 2.2Gráficos de distribución de lonxitude de documentos e frecuencia de termos

Deste xeito pódese observar na figura 2.2 mostra tanto a distribución das lonxitudes de cada documento (medida en caracteres), nótese cómo é que asemellan haber gran cantidade de documentos moi curtos, tal feito non é de extrañar pois existen moitas páxinas web cun contido moi limitado que só mostra unha serie de links ou documentos para descargar, de feito, existen ata URLs coa única finalidade de mostrar unha ou varias imaxes, en tal caso a lonxitude da mesma será de 0 (se é que tales imaxes non con texto extraíble por OCR), neste crawleo atopáronse 115 páxinas sen caracteres.

En canto á distribución de frecuencia de termos, é claro que cumple a lei de Zipf, pos asemella á mesma distribución que adquiren as gráficas de frecuencia de palabras do vocabulario en calquera outra corpus e lingua.

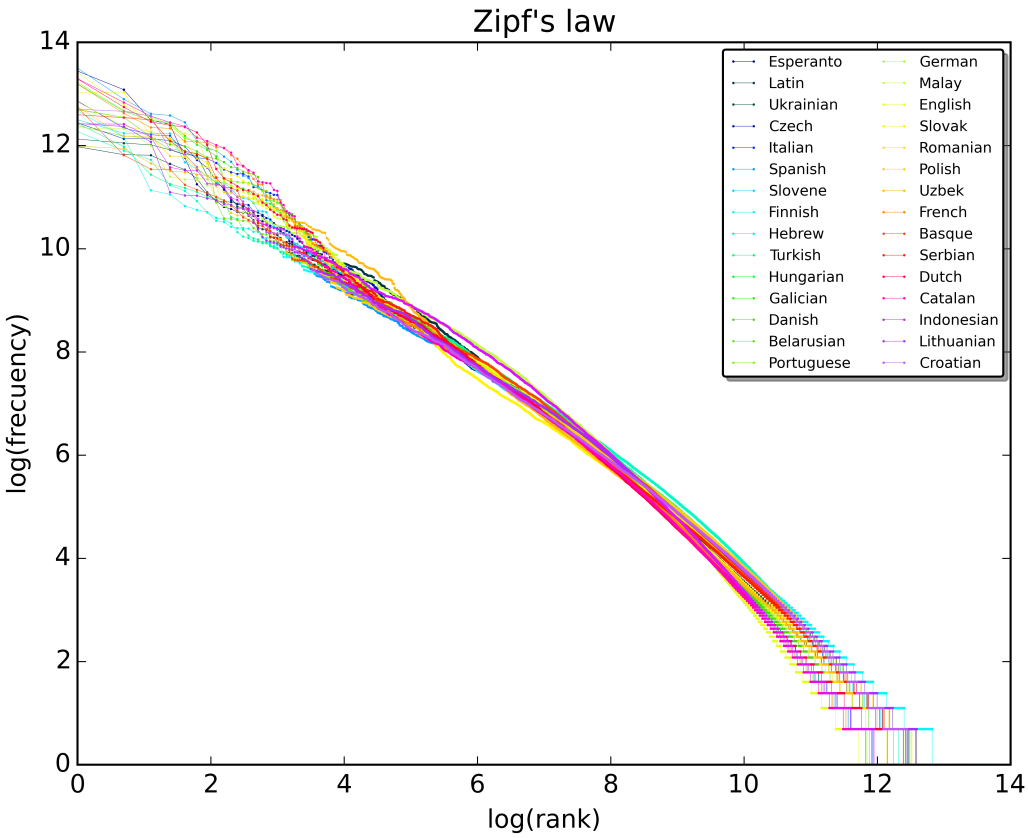

Figura 2.3 Frecuencia de termos en diversas linguas [[3]]

Na realidade tal propiedade non é de estrañar, pois esta lei cúmplese ata en linguas sintéticas [[4]] e móstrase máis a modo de curiosidade.

En canto á propia distribución de termos no corpus, as 20 palabras máis comúns (véxase apéndice C.1) parecen perfectamente comprensibles, o único suceso destacable é a presenza de UDC como número 20, mais está perfectamente xustificado debido a que repítese múltiples veces na gran maioría de documentos oficiais. Tamén están dispoñobles no apéndice C.2 as 20 palabras menos frecuentes, onde parece haber palabras sen sentido (posiblemente á raíz de erros de OCR) facendo un análise para determinar se a fonte de tales palabras é unha imaxe ou un documento de texto,

2.4 O *RAGsystem*

O sistema RAG (Retrieval-Augmented Generation) implementado constitúe o núcleo do chatbot, combinando técnicas de recuperación de información con modelos de linguaxe xerativos. O proceso de resposta a unha consulta desenvólvese en varias etapas: primeiro, a pregunta do usuario convértese nun vector mediante embeddings semánticos que capturan o seu significado; a continuación, este vector empregase para buscar no vectorstore os documentos máis relevantes mediante similitude coseno, recuperando os k fragmentos de texto máis próximos semanticamente á consulta.

Para mellorar a calidade da recuperación, o sistema incorpora un compoñente de reranking baseado en TF-IDF que permite reordenar os documentos recuperados segundo a súa relevancia léxica, ou ben combinarse de forma híbrida coas puntuacións vectoriais mediante pesos configurables. Unha vez identificados os fragmentos máis relevantes, estes incorpóranse como contexto nunha plantilla de prompt xunto co historial recente da conversación, permitindo que o modelo de linguaxe (Claude, ChatGPT ou calquera compatible con *Langchain*) xere unha resposta fundamentada na documentación oficial da universidade. O sistema mantén un historial de conversación de lonxitude configurable que permite responder a preguntas que fan referencia a interaccións previas, dotando ao chatbot de capacidade contextual e conversacional. Ademais, cada documento recuperado enriquécese con metadatos que inclúen a súa puntuación de relevancia tanto vectorial como TF-IDF, facilitando a trazabilidad e verificación das fontes empregadas para xerar cada resposta.

2.4.1 Construcción da base de vectores

[[5]] A base de vectores (vectorstore) constrúese a partir dos documentos recollidos e previamente convertidos a texto plano (.txt) polo *crawler*. Cada documento é fragmentando despois en varios *chunks* de tamano configurable, á vez que se establece un *overlap* que especifica cantos tokens comparten os fragmentos consecutivos, súa utilidade é impedir que existan referencias cruzadas dentro dun texto non se vexan cortadas por terminarse o chunk, xa que nese caso o LLM non podería entender o contexto completo.

Para o almacenamento e indexación eficiente dos embeddings, emprégase FAISS (*Facebook AI Similarity Search*) [[6]], unha biblioteca optimizada para a busca de similaridade en espazos vectoriais de alta dimensionalidade. FAISS implementa algoritmos de busca aproximada de veciños máis próximos (ANN, *Approximate Nearest Neighbors*), que permiten realizar consultas en millóns de vectores de forma eficiente. O proceso funciona do seguinte xeito: cada chunk de texto convértese nun vector denso (embedding) mediante un modelo de linguaxe, estes vectores almacénanse nunha estrutura de índice optimizada, e cando se realiza unha consulta, FAISS calcula rapidamente os vectores máis similares utilizando medidas de distancia como a similaridade coseno ou a distancia euclidiana [[7]].

2.4.2 O sistema de recuperación

O sistema polo que o RAG recibe os documentos relevantes para cada consulta recibiu múltiples iteraciones e cambios tras varias fases de testeo e replanteamento teórico. Trátase dun compoñente clave do sistema e non ten unha solución trivial, pois é un área de investigación moi activa [[8]], poderíase dicir que se ben a área de IR parecía estar algo estancada nos últimos anos, debido aos bos resultados que alcanzaron os buscadores web, agora volve a verse moi activa grazas ao xurdimento dos RAGsystems.

Comezou empregando un sistema de recuperación baseado exclusivamente en similitude coseno de vectores FAISS. Mais tras comprobar que tal *approach* podía non dar os resultados esperados, pois da a mesma importancia a todas as palabras da consulta, non ten en conta cal pode ser a palabra clave máis relevante. A maioría das consultas (especialmente burocráticas) van ter moitas palabras moi comúns e repetidas ao longo da colección de documentos (proceso, documento, normativa) que poden facer que o sistema recupere documentos pouco relevantes.

A primeira solución implementada foi aplicar MMR (Maximal Marginal Relevance) no canto da similaridade coseno. O fundamento detrás desta idea era que deste xeito non desenvolverianse documentos moi redundantes entre sí, xa que no caso de existir varios documentos moi relevantes entre sí, súa información útil para a consulta sería menor, mais durante a experimentación comprobouse que na realidade non se cumple tal suposición.

É moi común ver diferentes documentos oficiais que repiten a mesma información ou varias versións e revisións dun proceso en diferentes documentos. En tal caso é probable que o sistema devolva un só deles, perdéndose información relevante ou directamente indicando un proceso obsoleto, xa que prioriza diversidade ante exhaustuvudade [[9]]. Por outra banda, esta problemática acerca da vixencia temporal dos documentos é unha das maiores problemáticas neste proxecto (e en calquera RAG que manexe información cambiante ao longo do tempo [[10]]) e tratarase máis adiante, xa que require modificación en diversas partes do sistema.

Sabendo que o MMR mom é axeitado ao noso dominio, decidiuse volver cara o enfoque orixinal, pero esta buscando a maneira de discriminar mellor entre os términos relevantes e irrelevantes, existe un método que consegue estes resultados desde fai tempo, o TF-IDF (Term Frequency - Inverse Document Frequency) [[11]]. A forma de aplicalo inicialmente foi utilizalo para rerankear os documentos recuperados polo FAISS, é dicir, cos n documentos devoltos mediante a similaridade coseno, estes reordéanse segundo a ponderación tf-idf. Prontamente caeuse na conta de que deste xeito non obtense resultados demasiado óptimos pois simplemente cambia de orde os documentos retrieveados polo FAISS, mais non engade novos documentos que poidan ser relevantes e que a similaridade coseno obvia. Por iso, a solución final foi empregar un sistema híbrido, onde se combinan as puntuacións de similitude coseno e tf-idf mediante pesos configurables (50/50 no caso actual). Tal enfoque é moi común nos RAGsystems actuais como no caso de [12] e [13].

2.5 Os modelos

2.6 Ferramentas usadas

3. Instalación e uso

4. Validación e resultados

4.1 Validación do sistema RAG

4.1.1 Complexidade da validación

A validación dun sistema Retrieval-Augmented Generation (RAG) é intrinsecamente complexa debido á súa natureza híbrida, xa que combina dous subsistemas conceptualmente distintos pero fortemente acoplados: o módulo de *retrieval*, encargado de seleccionar a información relevante, e o módulo de *generation*, responsable de producir a resposta final condicionada polo contexto recuperado. Avaliar correctamente un sistema RAG implica analizar de forma separada e conxunta ambos compoñentes, así como a súa interacción, incrementando notablemente a dificultade do proceso de validación [14].

Ademais, unha avaliación rigorosa require a disposición de conxuntos de datos anotados e métricas específicas para cada etapa do pipeline. A literatura sinala que a definición de *ground truth* fiable —cun conxunto completo de documentos relevantes e respostas correctas— é custosa en tempo e recursos, e que as métricas existentes poden verse afectadas pola variabilidade na anotación humana [14], [15].

4.1.2 Conxunto de validación

Para realizar unha avaliación práctica e reproducible dentro das limitacións do proxecto, construíuse un conxunto de validación reducido composto por **25 preguntas**. Cada pregunta está asociada a unha resposta esperada e ao documento concreto do corpus onde se atopa a información necesaria para resolvela. Na maioría dos casos, a información relevante localízase de forma explícita nun único documento.

É importante destacar que esta avaliación realízase sobre un **corpus reducido e controlado de documentos**. Este corpus representa só unha fracción do conxunto total de documentos que o sistema RAG manexará nun contexto real, onde se espera que haxa moitos máis documentos, algúns dos cales poderían recuperarse sen ser necesarios para responder a consulta concreta. Traballar cun corpus acotado permite, con todo, illar variables e analizar de forma precisa o comportamento do sistema. En particular, pódese estudar o impacto de parámetros como estratexias de recuperación, métricas de similitude, tamaño de chunk ou número de documentos recuperados, aspectos relevantes no deseño práctico de sistemas RAG [16].

Esta aproximación debe considerarse **subestimada e conservadora**, xa que en escenarios reais poderían existir múltiples documentos relevantes por consulta non cubertos neste estudo. As métricas obtidas non buscan medir o rendemento absoluto do sistema en produción, senón servir como base experimental para estudar o impacto relativo

das distintas decisións de deseño do RAG.

4.1.3 Evaluación do módulo de *retrieval*

O módulo de recuperación avalíase de forma independente mediante métricas clásicas de *Information Retrieval*, adaptadas ao contexto dun sistema RAG:

- **Recall@10**: proporción de documentos relevantes que aparecen entre los 10 primeros resultados recuperados. Calculase como a fracción de documentos relevantes presentes no top-10 do ranking. Aínda que presentamos principalmente o **recall fraccional**, convén aclarar que neste conxunto de validación cada pregunta adoita ter un único documento relevante. Polo tanto, nesta situación o recall fraccional é practicamente equivalente ao **recall binario**, que indica se polo menos un documento relevante aparece entre os top-10. Esta métrica reflicte a capacidade do sistema de garantir que a información esencial chega ao modelo xerativo.
- **MRR (Mean Reciprocal Rank)**: penaliza a aparición tardía do primeiro documento relevante no ranking. Calculase como o recíproco da posición do primeiro documento relevante atopado (1 se é o primeiro, 0.5 se é o segundo, etc.). Esta métrica reflicte a rapidez coa que o sistema proporciona información útil ao LLM.
- **Precision@10**: proporción de *chunks* recuperados que pertencen a documentos relevantes dentro dos 10 primeiros resultados. Avalía a capacidade do sistema para minimizar a recuperación de información irrelevante, especialmente crítico en corpus grandes ou ruidosos. Esta métrica é a nivel de chunk, reflectindo o nivel de "ruído" que chega ao LLM.

No noso sistema, o **recall e o MRR calcúlase a nivel de documento**, considerando cada documento como unha unidade discreta de relevancia. Isto simplifica a avaliación e garante que se mida a efectividade do sistema en levar información esencial ao modelo xerativo, independentemente de como os documentos estean fragmentados en chunks para a súa utilización polo LLM.

Pola súa banda, a **precision** calcúlase a nivel de chunk, como proporción de fragments pertencentes a documentos relevantes entre os recuperados. Este enfoque mixto (recall a nivel documento, precision a nivel chunk) proporciona unha visión útil para o desempeño do sistema RAG: asegura que a información clave está dispoñible para o LLM, ao mesmo tempo que avalía a calidade do material recuperado.

4.1.4 Evaluación da xeración

A avaliación do módulo de xeración céntrase en dúas dimensións complementarias:

- **Answer Relevance**: mide se a resposta aborda correctamente a pregunta e evita información irrelevante. Esta métrica non xulga a veracidade, só a pertinencia.

- **Answer Faithfulness**: avalía se as afirmacións contidas na resposta están efectivamente respaldadas polo contexto recuperado polo módulo de *retrieval*, detectando posibles alucinacións ou información non soportada.

Mecanismo de avaliación: *LLM-as-judge*

Para automatizar a avaliación empregouse un modelo de linguaxe avanzado (**GPT-5.2**) como avaliador (*LLM-as-judge*), garantindo capacidade suficiente para xulgar de forma coherente e consistente as respostas do xerador [15]. Este enfoque permite unha avaliación máis detallada que as métricas clásicas, incorporando aspectos de completitude, coherencia e consistencia co contexto.

Faithfulness O LLM analiza cada resposta dividíndoa en afirmacións atómicas e comproba se cada unha está efectivamente respaldada polo contexto recuperado. O score final, entre 0 e 1, representa a proporción de afirmacións verificadas. Ademais, xérase unha explicación detallada que identifica que afirmacións fallaron e por que, permitindo unha maior transparencia na avaliación e a detección de posibles alucinacións ou inclusión de información externa ao contexto.

Relevance A relevancia mide se a resposta aborda todos os puntos da pregunta de forma concisa e útil, evitando información irrelevante ou redundante. Tamén retorna un score entre 0 e 1 e unha explicación que describe posibles omisións ou exceso de información.

Beneficios do enfoque O uso de *LLM-as-judge* permite:

- Avaliar fidelidade e pertinencia de respostas en linguaxe natural de forma consistente e reproducible.
- Detectar matices de completitude, coherencia e relevancia que métricas de IR tradicionais non capturan.
- Reducir a dependencia do etiquetado humano para a avaliación detallada de respostas.

4.1.5 Consideracións sobre o corpus reducido

O estudo realizouse sobre un **corpus reducido e controlado de documentos**. Isto permite illar variables e analizar o impacto de parámetros como: as estratexias de recuperación (TF-IDF, híbridas, reranking) ou o tamaño de chunk e superposición

En escenarios de produción, con moitos máis documentos dispoñibles, é altamente probable que o sistema recupere unha maior cantidade de documentos irrelevantes, o que afectará especialmente á **precision@10**. O estudo realizado neste corpus reducido

proporciona unha visión inicial sobre a capacidade do RAG para filtrar información relevante en presenza de ruído documental, e serve como base experimental para estudar o impacto relativo das decisións de deseño.

4.1.6 Limitacións

O conxunto reducido introduce certas limitacións que afectan a toda a validación:

- Non reflicte a heteroxeneidade nin a escala real do corpus.
- Subrepresenta casos que requiren integración multi-documento.
- Posibles omisións no etiquetado humano.
- As métricas non son directamente extrapolables a produción.

A avaliación proposta proporciona unha visión relativa do impacto das decisións de deseño do RAG, e non debe interpretarse como unha medida directa do seu rendemento absoluto en escenarios de produción [14].

5. Conclusions e traballos futuros

5.1 Extensións da validación

A avaliación presentada neste traballo céntrase en métricas clásicas de recuperación e en criterios básicos de calidade da xeración, o cal resulta adecuado para un estudo controlado cun conxunto de validación construído manualmente. Esta elección responde a unha decisión metodolóxica orientada a garantir reproducibilidade, trazabilidade e consistencia na avaliación, máis que a unha limitación conceptual do enfoque.

A literatura recente sinala que o comportamento dun sistema RAG en escenarios reais depende tamén dun conxunto de capacidades máis avanzadas (*required abilities*), cuxa avaliación resulta máis complexa e require condicións experimentais específicas, como datasets deseñados ad hoc e un maior volume de anotación humana [14].

Como liña de traballo futuro, resulta recomendable ampliar a validación cara á avaliación destas capacidades, entre as que se inclúen:

- **Noise robustness**: capacidade de xestionar documentos ruidosos semanticamente relacionados coa pregunta pero sen información útil para a resposta.
- **Negative rejection**: habilidade do sistema para recoñecer contextos insuficientes e evitar a xeración de respostas especulativas.
- **Information integration**: capacidade para combinar información procedente de múltiples documentos relevantes en preguntas complexas.
- **Counterfactual robustness**: aptitude para detectar e ignorar información incorrecta ou contraditoria presente nos documentos recuperados.

A incorporación destas dimensións permitiría unha avaliación máis completa do sistema RAG, pero implicaría a ampliación do conxunto de validación actual ou a creación de novos datasets específicos, así como un maior investimento en anotación humana e deseño experimental. Estas extensións constitúen, por tanto, unha continuidade natural deste traballo, orientada a aproximar a avaliación ás condicións reais de uso e a analizar o comportamento do sistema en escenarios máis complexos e variados [16].

Bibliografía

[1] F. Pezzuti, S. MacAvaney e N. Tonellotto, "Neural Prioritisation for Web Crawling," en *Proceedings of the 2025 International ACM SIGIR Conference on Innovative Concepts and Theories in Information Retrieval (ICTIR)*, ser. ICTIR '25, ACM, xul. de 2025, 307–314. DOI: 10.1145/3731120.3744597 URL: http://dx.doi.org/10.1145/3731120.3744597

[2] S. Chakrabarti, M. Van den Berg e B. Dom, "Focused crawling: a new approach to topic-specific Web resource discovery," *Computer Networks*, vol. 31, n.º 11-16, pp. 1623–1640, 1999. DOI: 10.1016/S1389-1286(99)00052-3

[3] Wikipedia. "Ley de Zipf," Wikipedia, La enciclopedia libre, accedido en 15 de dec. de 2025. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_de_Zipf

[4] C. Martínez-Ortiz e S. Ventura, "Zipf's Law in Constructed Languages: A Comparative Study," en *Proceedings of the International Conference on Language Resources and Evaluation*, LREC, 2016, pp. 3421–3426.

[5] P. Lewis et al., "Retrieval-augmented generation for knowledge-intensive nlp tasks," *Advances in Neural Information Processing Systems*, vol. 33, pp. 9459–9474, 2020.

[6] J. Johnson, M. Douze e H. Jégou, "Billion-scale similarity search with GPUs," *IEEE Transactions on Big Data*, vol. 7, n.º 3, pp. 535–547, 2019.

[7] M. Douze et al., *The Faiss library*, https://github.com/facebookresearch/faiss, Accessed: 2024-12-15, 2024.

[8] A. Author e B. Author, "A Systematic Review of Key Retrieval-Augmented Generation (RAG) Systems: Progress, Gaps, and Future Directions," *arXiv preprint*, vol. arXiv:2507.18910, 2025, Consultado: Diciembre 2025.

[9] J. Carbonell e J. Goldstein, "The use of MMR, diversity-based reranking for reordering documents and producing summaries," en *Proceedings of the 21st Annual International ACM SIGIR Conference on Research and Development in Information Retrieval*, ser. SIGIR '98, New York, NY, USA: ACM, 1998, pp. 335–336.

[10] M. Grofsky, "Solving Freshness in RAG: A Simple Recency Prior and the Limits of Heuristic Trend Detection," *arXiv preprint*, vol. arXiv:2509.19376, 2025, Consultado: Diciembre 2025.

[11] K. Spärck Jones, "A Statistical Interpretation of Term Specificity and Its Application in Retrieval," *Journal of Documentation*, vol. 28, n.º 1, pp. 11–21, 1972. DOI: 10.1108/eb026526

[12] A. Author et al., "A Hybrid Approach to Information Retrieval and Answer Generation for Regulatory Texts," *arXiv preprint*, vol. arXiv:2502.16767, 2025, Consultado: Diciembre 2025.

[13] A. Sharma et al., "Domain-specific Question Answering with Hybrid Search," *arXiv preprint*, vol. arXiv:2412.03736, 2024, Consultado: Diciembre 2025.

[14] "LLMs-as-Judges: A Comprehensive Survey on LLM-based Evaluation Methods," 2024. arXiv: 2412.05579.

[15] "LLM-based NLG Evaluation: Current Status and Challenges," 2024. arXiv: 2402.01383.

[16] "A Survey on Retrieval-Augmented Generation," 2023. arXiv: 2312.10997.

A. Lista completa de *keywords*

A continuación móstrase o conxunto completo de palabras clave utilizadas polo *crawler* para determinar a relevancia das páxinas:

- regulation
- reglamento
- normativa
- procedure
- procedimiento
- proceso
- form
- formulario
- solicitud
- guideline
- guia
- manual
- policy
- politica
- norma
- enrollment
- matricula
- inscripcion
- administrative
- administrativo
- academic
- academico
- calendar
- calendario
- syllabus
- programa
- requirements
- requisitos
- regulamento
- regulación
- procedemento
- solicitude
- guía
- docente
- asignatura
- política
- matrícula
- inscrición
- académico
- convocatoria
- prazo
- prazos
- documentación
- tramite
- trámite
- ordenanza
- resolución
- circular
- instrucións
- instrucciones
- bases
- anexo
- catalog
- catalogo
- catálogo
- library
- biblioteca
- collection
- coleccion
- colección
- acquisition
- adquisicion
- adquisición
- loan
- prestamo
- préstamo
- reserve
- reserva
- interlibrary
- interbibliotecario
- reference
- referencia
- circulation
- circulacion
- circulación

- periodical
- periodico
- periódico
- journal
- revista
- archive
- archivo
- arquivos
- repository
- repositorio
- classification
- clasificacion
- clasificación
- indexing
- indexacion
- indexación
- cataloging
- catalogacion
- catalogación
- dewey
- isbn
- issn
- bibliographic
- bibliografico
- bibliográfico
- holdings
- fondos
- serials
- publicacions seriadas
- special collections
- coleccions especiais
- reading room
- sala de lectura
- stacks
- depósito
- microfilm
- microficha
- digital library
- biblioteca dixital
- opac
- marc
- application
- deadline
- plazo
- documentation
- documentacion
- certification
- certificado
- certificación
- authorization
- autorizacion
- autorización
- notification
- notificacion
- notificación
- registration
- registro
- protocol
- protocolo
- statute
- estatuto
- ordinance
- decree
- decreto
- resolution
- resolucion
- official
- oficial
- office
- oficina
- department
- departamento
- service
- servicio
- servizo
- unit
- unidad
- unidade

B. Saída OCR da táboa de exemplo

Texto OCR

[Tipos de usuarios
N? de documentos en préstamo
Días de préstamo
Renovaciones
Reservas
GRUPO 1
Estudiantado de Grado de centros propios y adscritos
Estudiantado de programa de movilidad (Erasmus, Sicue-Séneca)
Estudiantado de doble Grado, de simultaneidad 10 10 días Indefinidas | Límite 10 docs.
Estudiantado de grados interuniversitarios Estudiantado da Universidad Séntor GRUPO 2
Estudiantado de MASTERES e posgrados propios, incluyendo los dela Fundación Universidade da Coruña . , 15 21 días Indefinidas | Límite 15 docs. Estudiantado de Trabajos de fin de grado. Personal de administración en servicio (PTGAS) GRUPO 3 Estudiantado de Doctorado 35 30 días Indefinidas | Límite 35 does. Personal investigador visitante; visitant tant 'ersonal investigador visitante: visitante senior] visitante 35 30 días indefinidas | Límite 38 docs predoctoral o postdactoral GRUPO 4 Becarios/as de investigación Curso académico Personal contratado investigador (cada biblioteca podrá excluir 35 de este tipo de préstamo Indefinidas | Límite 35 docs. documentos par razón de uso y disponibilidad) GRUPO 5 PDI da UDC (incluyendo centros adscritos), de la Fundación UDC Curso académico Profesorado emérito, jubilado incentivado y honorario (cada biblioteca podrá excluir Profesorado visitante 100 de este tipo de préstamo Indefíridas | Límite 100 docs. Lectores/as documentos par razón de uso y disponibilidad) GRUPO 6 Cual ! idad taria de la UDC cualquier persona ajena a la comunidad universitaria dela 6 10 días indefinidas | Límite 6 docs
que sea autorizada por la Biblioteca Universitaria

C. Análise de frecuencias léxicas

C.1 Palabras máis frecuentes

Pos.	Palabra		Frecuencia
1	de	-	385,703
2	a	-	113,823
3	en	-	102,598
4	la	-	102,014
5	e	-	90,196
6	y	-	77,587
7	que	-	73,069
8	o	-	57,323
9	da	-	49,975
10	el	-	48,951
11	para	-	43,204
12	do	-	40,254
13	se	-	35,387
14	los	-	35,200
15	del	-	33,793
16	las	-	29,507
17	por	-	27,315
18	no	-	25,683
19	con	-	25,326
20	udc	-	25,182

Cadro C.1Top 20 palabras máis frecuentes no corpus

C.2 Palabras menos frecuentes

Pos.	Palabra		Frecuencia
1	ricondo	-	1
2	acompahamento	-	1
3	recomendaciéns	-	1
4	aproximación	-	1
5	nosum	-	1
6	climent	-	1
7	vengut	-	1
8	empar	-	1
9	retransmision	-	1
10	toxicoloxia	-	1
11	landeira	-	1
12	angelines	-	1
13	psicoloxicos	-	1
14	mase	-	1
15	lameiras	-	1
16	cartelixornadasumisionquimicaevs	-	1
17	conciliacións	-	1
18	conciliaciones	-	1
19	operatoria	-	1
20	extranjeos	-	1

Cadro C.2Top 20 palabras menos frecuentes no corpus